

In drie provincies steunpunten monumentenzorg van start

JAAP KAMERLING

In drie provincies is een begin gemaakt met het opzetten van experimentele steunpunten voor de monumentenzorg, een initiatief waarbij Heemschut nauw is betrokken.

Voor die steunpunten komen geen nieuwe kantoren met functionarissen. Het gaat namelijk om samenwerkingsverbanden tussen de belangrijkste al actieve partijen in de monumentenzorg: de gemeenten, de provincie, het particulier initiatief en de rijksoverheid, waaronder de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

Deel van kazerne complex in Coevorden (foto Het Overzicht).

De taak van de steunpunten is het overleg tussen die partijen te stimuleren en vorm te geven en onderlinge afstemming te bereiken. De steunpunten gaan de kwaliteit van monumentenbeleid en uitvoering verbeteren door steun en hulp te bieden waar dat nodig is en door kennis en informatie te verstrekken.

Natuurlijk zal het werkterrein zich niet beperken tot monumentenzorg in de engere betekenis van het woord. Het is juist de bedoeling meer dan tot nu toe monumentenzorg, archeologie en historische geografie in samenhang met elkaar te bezien.

Vooraf kleinere gemeenten in de 'experimentele' provincies Drenthe, Gelderland en Noord-Brabant zullen

kunnen profiteren van het experiment. Gemeenten houden zich als gevolg van de decentralisatie van de monumentenzorg steeds meer bezig met monumenten. Zo stellen zij naast de Rijkslijst voor beschermde monumenten nu zelf ook een gemeentelijke lijst op. Ze hebben voor dat soort werk echter vaak onvoldoende deskundigheid in huis en kunnen nu dus een beroep doen op zo'n steunpunt. De steunpunten zullen ook als vraagbaak gaan fungeren, kennis gaan uitwisselen en beleid op elkaar afstemmen.

Effectiviteit

Landelijke, provinciale en lokale overheden en particuliere instanties voeren

in ons land alle vanuit hun eigen rol taken uit in de monumentenzorg maar hebben op het decentrale niveau rechtstreeks met elkaar te maken. Ze horen elkaar aan te vullen maar in de praktijk pakt dat vaak anders uit. Door gebrek aan samenwerking kunnen de activiteiten van de ene juist vertragend werken op het functioneren van de andere overheid, wat de effectiviteit van de monumentenzorg niet ten goede komt. Door nu op bovenlocaal niveau gestructureerd met elkaar samen te werken kan elke partij zijn werk beter uitvoeren en daarvan profiteert niet alleen het monument maar ook de monumenteneigenaar.

Bundeling biedt ook goede kansen op het ontwikkelen van een netwerk van kennis, informatie en educatie. Zij kan ertoe bijdragen, dat de juiste informatie en deskundigheid op het goede moment op de juiste plaats terecht komt. Daarbij kan men denken aan procedures voor subsidiëring of vergunningverlening en het verschaffen van goede restauratietechnische kennis.

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg heeft in nauw overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), het Nationaal Contact Monumenten (NCM), het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en de Bond Heemschut dit tweejarig experiment opgezet om te kijken of zo'n samenwerking ook echt positief effect sorteert. Prof. dr. N. J. M. Nelissen, hoogleraar Bestuurs- en Organisationswetenschap aan de Universiteit van Nijmegen fungeert als extern adviseur.

Drie modellen

De keuze voor de provincies Drenthe, Gelderland en Noord-Brabant is niet toevallig. In alledrie de provincies was de interesse groot en ze bieden daarnaast elk de mogelijkheid om met een bepaald organisatorisch model te experimenteren. In Drenthe is dat het 'provinciale model', waarbij de provincie binnen het steunpunt een centrale rol speelt. In Gelderland wordt een 'privaat model' uitgetoetst, waarbij de rol van het particu-

lier initiatief wordt versterkt t.b.v. het steunpunt. En in Noord-Brabant wordt het 'deconcentratie-model' beproefd. Hierbij wordt het steunpunt gecoördineerd vanuit de Regioservice (Regio Zuid) van de Rijksdienst. Mogelijk wordt er ook nog een vierde model uitgetoetst, waarbij een grote gemeente met de nodige capaciteit en deskundigheid een centrale rol speelt binnen het steunpunt. Er is ook nog sprake van geweest, dat het stadsgewest Haaglanden bij het experiment zou worden betrokken maar de bestuurlijke situatie-Haaglanden is kandidaat voor een stadsprovincie- bleek niet geschikt voor een experiment.

De steunpunten gaan een breed en gevarieerd pakket ontwikkelen. Over de concrete invulling daarvan lopen de meningen echter uiteen. Daarom is bewust gekozen voor een 'blauwdruk'. De partners in een bepaald gebied maken met elkaar uit welke activiteiten met prioriteit tot uitvoering worden gebracht. Dit pakket kan dan weer uitgebreid worden op basis van concrete behoeften bij de cliënten. In principe zullen echter de volgende taken door elk steunpunt worden vervuld: signaleren, afstemmen, ondersteunen, onderhandelen, kennisontwikkeling en stimuleren van beleid.

Heemschut als 'oog en oor'

Het steunpunt kan door zijn signaal-functie voor alle betrokken organisaties een 'oog en oor' zijn. De commissieleden en correspondenten van met name Heemschut op provinciaal en lokaal niveau spelen daarbij een essentiële rol.

Overigens acht Heemschut het voor zijn bijdrage aan de steunpunten, die meer dan de bovengenoemde functie omvat, nodig om zijn provinciale commissies uit te breiden en te versterken. En ter ondersteuning van de commissies dient ook het landelijk bureau van Heemschut uitgebreid te worden.

De steunpunten stemmen alle vormen van beleid en activiteiten op elkaar af zodat er een integraal cultuurhistorisch beheer kan ontstaan.

Ondersteunen doet het steunpunt vanuit het principe, dat de sterkeren (het steunpunt) de zwakken (kleine gemeenten) helpen.

Onderhandelen doet het steunpunt om oplossingen te bereiken vanuit de verschillende belangen, die in het geding zijn.

Kennisuitwisseling en -ontwikkeling wordt verkregen via terugrapportage naar de particuliere, gemeentelijke, provinciale en rijksachterban. En tenslotte fungeert het steunpunt als

'denktank', inspirator en stimulator van beleid.

Voor de begeleiding van het project op landelijk niveau is een Stuurgroep opgericht, waarin naast de Rijksdienst, de VNG, het IPO, het NCM en het NRF, de Bond Heemschut, de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek en de Stichting voor de Nederlandse Archeologie zitting hebben. De directeur van de RDMZ, *drs. A.L.L.M. Asselbergs* zit de stuurgroep voor. Daarnaast is er een externe begeleidingsgroep, waarin de projectleiders van de steunpunten samenkomen onder leiding van professor Nelissen.

Aan de vergaderingen nemen ook waarnemers van enkele andere provincies deel: Limburg, Zeeland, Zuid-Holland. Het is immers de bedoeling, dat er uiteindelijk een landelijk steunpuntennetwerk monumentenzorg gaat ontstaan.

Voor dit inleidend artikel in een serie over dit onderwerp putten we o.m. uit de Nieuwsbrief van de Rijksdienst van juli, die geheel aan het steunpunten-netwerk is gewijd.

In een volgende aflevering van Heemschut een interview met de projectleider in een van de 'experimentele' provincies.